

Qui li darà l'aigua

Les reserves d'aigua al País Valencià són les més baixes de la història. La sequera prolongada ha causat danys en l'agricultura i ha palesat de nou la necessitat ineludible de transvasar aigua del Tejo i de l'Ebre.

Plou massa. O no plou gens. Al País Valencià, sobre l'aigua, només es pot parlar d'extremes. I enguany, a més, els extrems s'han superat. Les dades són eloqüents: mai les reserves d'aigua no havien estat tan baixes. A la sequera de l'estiu passat, la més dura d'aquests darrers cinquanta anys, n'hi ha seguida una altra, l'anomenada sequera d'hivern, també especialment greu. Els aqüífers no s'han pogut recuperar i els embassaments de les conques del Xúquer i del Segura, les que proveeixen al consum del País Valencià, es troben sota mínims. L'any passat, els embassaments de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer (CHX) contenen 94 Hm³ d'aigua, sobre una capacitat total de 2.622. Enguany escassament disposen de la meitat del volum que tenien l'any 94, és a dir: només el 13% de la capacitat total. A la falta de pluja, s'hi ha afegit també el vent, que ha creat una situació d'alt risc d'incendi a les muntanyes valencianes.

La situació ja ha imposat l'adopció de mesures extraordinàries per a estalviar aigua, però tots els responsables coincideixen a in-

dicar que el País Valencià continuarà essent deficitari en recursos hídrics fins que no s'aprove el Plan Hidrológico Nacional i les aigües del'Ebre i del Tejo arriben als camps assedegats del sud valencià. La sequera ha accentuat la reivindicació d'aquests recursos i ha suscitat també la reacció ràpida d'aragonesos i manxecs, poc partidaris de cedir l'aigua que corre per les seues terres.

Un equilibri difícil. La sequera és un component tradicional de la climatologia del País Valencià. Comenta Ramon Villarejo, del Centre d'Estudis Ambientals de la Mediterrània (CEAM): "La sequera d'estiu és intrínseca al clima mediterrani, però la de l'any passat fou realment excepcional. Fins i tot algunes espècies pròpies i naturals de la zona, com la carrasca, van arribar a perdre fulla. A més d'aquesta sequera d'estiu, en algunes àrees, com la nostra, n'hi ha també una de més lleu, d'hivern, més difícil de preveure, i més llarga a mesura que ens n'anem cap al sud". Sobre la zona de frontera climàtica, el sud del territori valencià (per sota la línia de la

, al País Valencià?

Marina Baixa), ocupa un espai de característiques semiàrides, que té el primer lloc del *ranking* europeu quant a zones en procés de desertització.

Però, malgrat aquests condicionants, en moltes zones del País Valencià, s'hi ha instal·lat un regadiu intens i altament productiu i una indústria turística que multiplica per cent els consumidors d'aigua en l'època més delicada i seca. El resultat és un país sempre en alerta roja, quant a subministrament d'aigua. "Però podem demostrar que, essent un bé escàs, l'aprofitem bé i que només demanem aigua a les altres conques quan hem utilitzat al màxim la que tenim ací". Esteve Tomàs és el president de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer, i ara també de la Comissió de la Sequera, un organisme format amb caràcter d'urgència i que reuneix representants de les comunitats autònomes on la CHX té competències (Principat, País Valencià, Castella-la Manxa i Aragó), els ajuntaments, els regants i diversos usuaris, com les empreses hidroelèctriques. La comissió va dictar, la setmana passada, un paquet de me-

asures d'urgència per forçar l'estalvi d'aigua; mesures que van des del control exhaustiu de l'ordre dels recs i de les condicions dels camps interessats a la prohibició de fer servir aigua no provinent de depuradores per a regar camps de golf o jardins.

A banda aquestes mesures, la CHX i la Conselleria d'Agricultura de la Generalitat valenciana han posat en marxa un pla urgent de sondatges per cercar nous pous que puguin proporcionar l'aigua que els rius ja no duen. Aquests pous seran de titularitat pública i romandran oberts, com a màxim, només fins al mes d'octubre. "Si els férem servir més temps –comenten fonts de la Conselleria–, es perjudicarien els aqüífers i tot plegat seria contraproductiu".

Les mesures d'urgència s'han sumat al pla de modernització del regadiu, impulsat des de la Conselleria mateix, i a la millora d'infraestructures hidràuliques iniciada per la Confederació. Aquests dos plans tenen un mateix objectiu: optimitzar els recursos hídrics i aconseguir que el regadiu utilitze únicament la quantitat d'aigua que necessita,

La sequera d'estiu és un factor determinant del clima mediterrani. Però, aquests darrers cinc anys, cada vegada ha estat més greu al País Valencià, fins a màxims històrics com els d'enguany.

RAFA GIL

Josep Maria Coll (dalt), conseller d'Agricultura de la Generalitat valenciana, ha defensat la necessitat dels transvasaments d'aigua del Tejo i de l'Ebre i considera una "bajanada" les darreres iniciatives de José Bono, president de Castella-la Manxa, per a controlar i restringir-los. Esteve Tomàs (baix), president de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer, creu que aquest estiu no caldran restriccions d'aigua per a ús humà, però sí per a usos lúdics, tals com piscines o camps de golf.

sense malbaratar-ne gens. Les mesures són diverses, però les més importants són aquestes: reutilització d'aigües urbanes depurades per a regar i revisió i condicionament de la xarxa de distribució de l'aigua; canals, sèquies i sequioles que en molts casos repeteixen camins i tècniques d'origen àrab. "Només en la revisió i revestiment de la xarxa de la sèquia reial del Xúquer –comenta Esteve Tomàs– en podem estalviar uns 100 Hm³". Però la durada d'aquests projectes serà llarga i arribarà, en alguns casos, a l'any 2012. La pregunta sorgeix, inevitable: i enguany, què?

Sants i avions. Parla el president de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer: "Amb la política de pous, nosaltres podem assegurar, per la part que toca a la CHX, que no hi haurà restriccions d'aigua de consum humà, estrictament humà, comptant-hi l'allau de turistes que ens visita cada estiu". Ara, aquest "estricteament humà" és tota una declaració de principis: la Comissió de la Sequera, a més de controlar el regatge de camps de golf o de futbol i jardins, ha recomanat també als ajuntaments d'algunes zones, com els de la Marina o de l'Alacantí, que vigilen, aquest estiu, l'aigua que utilitzen les piscines privades i els parcs aquàtics.

L'agricultura, que consumeix el 80% del total de l'aigua que es gasta al País Valencià, haurà d'acceptar la retallada amb resignació, tot i les queixes dels agricultors que troben insuficients les quantitats assignades per la CHX. No hi ha cap més alternativa que esperar una pluja providencial que pugui alleujar el problema. Però al sud la situació és encara més greu. A les comarques del Vinalopó i del Baix Segura, que depenen de la Confederació del Segura, els agricultors ja no parlen de perdre una bona part de la collita (calculen que només en podran aprofitar un 10% del

total), sinó que alguns han començat a veure, fins i tot, que els arbres plantats entren en un procés de degeneració irreparable.

Amb uns aquífers molt més castigats, les solucions d'emergència en aquesta zona són més complicades, i també més lentes. La desalinització de l'aigua de mar apareix com una alternativa de futur inevitable, si bé l'única solució a curt termini fóra l'arribada de la pluja, que enguany es resisteix més del compte. Per a obtenir-ne, tot s'hi val. Els agricultors d'Elx feren eixir en processó, fa dues setmanes, Sant Isidre –una escena que gairebé ningú no recordava– demanant la seua intercessió celestia. Alhora, el sindicat Joves Agricultors organitzava, conjuntament amb experts internacionals, una jornada a Alacant a fi i efecte d'estudiar la possibilitat de provocar pluges artificials a base d'introduir iodur de plata en els núvols.

El pla que no arriba. Mentrestant, en la ment de tothom apareix la paraula màgica: transvasament. L'any passat, en condicions greus, però millors que no les d'enguany, el canal que uneix el Tejo amb el Segura va veure desfilar l'aigua camí de les terres eixutes del Baix Segura. Al mateix temps, a Motilla del Palancar (Conca) una manifestació de llauradors contraris a aquest transvasament tallava la carretera N-III tot proferint insults contra el president de la Generalitat valenciana, Joan Lerma. Enguany no hi haurà ni tan sols opció als enfrontaments. El Tejo tampoc no té aigua i, per tant, no pot donar-ne gens al Segura. A Oriola, la nova canalització urbana del riu, sense gens de cabal, només alberga un pòsit infecte que empudega el centre històric, talment un crit d'alarma.

La política de transvasaments haurà de regir-se pel Plan Hidrológico Nacional (PHN), en estat d'espera des que el Senat espanyol decidí, ara fa uns mesos, que el PHN s'havia de redactar un cop enllestits els plans particulars de cada conca hidrogràfica. Aquesta decisió retardarà l'aprovació d'un pla que és vital per a conques com les del Segura i del Xúquer, clarament deficitàries. De totes maneres, no sembla pas que l'ajornament pugui suavitzar els enfrontaments entre comunitats autònomes subministradores d'aigua i comunitats receptors.

El País Valencià necessita clarament l'aigua de l'Ebre i del Tejo (inscrit en el sistema Tejo-Douro mitjançant un canal de comunicació en projecte), però ni els governs d'Aragó, ni de Castella-la Manxa no pareixen disposats a cedir-li'n. A l'Aragó, en 1992 signaren l'anomenat "Pacte de l'Aigua", un acord entre totes les forces polítiques presents en les Corts aragoneses (PSOE-PP-PAR-IU), segons el qual l'estat havia d'invertir 200.000

milions de pessetes, durant vint anys, en infraestructures hidrològiques a l'Aragó, abans de concedir el transvasament d'aigua a cap més conca. Tots els partits aragonesos s'han oposat amb força a la cessió de l'aigua de l'Ebre, a excepció del PSOE, actualment en el govern, gràcies a la col·laboració d'Emilio Gomàriz, trànsfuga del Partit Popular. Així i tot, el PSOE també va signar aquest pacte de l'aigua.

A Castella-la Manxa la situació és encara pitjor. Les obres de l'aqüeducte que uneix el Tejo amb el Segura ja són fetes, però cada vegada que es necessita un transvasament, el Govern manxec, amb el seu president al davant, el socialista José Bono, comença un seguit de protestes de to cada vegada més fort. La setmana passada, les Corts de Castella-la Manxa aprovaren un llei de transvasaments que pretén estipular en quines condicions es podrà donar aigua del Tejo a una altra conca. El PSOE, el PP i IU donaren suport a la iniciativa. La resposta de la Generalitat valenciana no es va fer esperar. El conseller d'Agricultura, Josep M. Coll, qualificava la mesura de "bajanada sense trellat", i recordava que cap comunitat autònoma no té competències sobre l'aigua, "de manera que la proposta de Bono no té cap sentit". Coll ha reiterat moltes vegades que les demandes d'aigua que la Generalitat fa responen només a criteris de rendibilitat: "Perquè mai no hem volgut incrementar la superfície de regadiu; només consolidar i protegir la que ja tenim, i que proporciona un producte ben competitiu en Europa". Contra aquestes consideracions, José Bono esgrimeix l'anomenat "decret Romero", que hauria de desenvolupar la creació de nous regadius en zones deprimides de la Manxa. De totes maneres, el projecte ha estat qualificat per tots els experts com una iniciativa difícil i poc rendible econòmicament.

Mentrestant, l'aigua continua sense arribar al País Valencià i s'ha convertit en un instrument polític de primera magnitud en mans de partits de tot signe que entren en contradiccions eloqüents, quan tenen representació a més d'una comunitat autònoma. El PP defensa a l'Aragó el no al transvasament de l'Ebre i el seu líder estatal, José M. Aznar, recorda que l'Espanya seca i l'Espanya humida són així, i que així han d'estar. A València, en canvi, els seus col·legues reclamen més aigua. José Bono i Joan Lerma comparteixen la disciplina del partit socialista, però s'enfronten amb duresa quan hi ha l'aigua pel mig...

Independentment del final de les polèmiques, la societat valenciana haurà d'adaptar-se a un mal crònic que, fins ara, semblava llunyà. No sols seran els coneus que hauran de modificar la manera d'utilitzar l'aigua, també la vida quotidiana se'n veurà afectada.

Esteve Tomàs recorda que, en alguns altres països, ja hi ha cisternes de bany de doble velocitat: "de més aigua o menys, segons per a què la vulguem utilitzar; perquè no és lògic llençar-ne dotze litres cada volta que acudim al servei".

Regularitzar el consum, estalviar i aprofitar al màxim, heus ací les consignes per a controlar un bé escàs i polèmic que trenca la imatge tòpica del "*Levante feliz*". Segons Esteve, aquesta falsa idea dificulta la comprensió del que es va fent. "Hi ha sectors que tenen una certa vergonya d'utilitzar aigua depurada, com si això fóra rebaixar-se, amb la idea que abans érem rics i ara no. I no és cert; mai no hem estat rics en aigua".

Però ben altrament deuen pensar els responsables de l'Ajuntament de València que, com si la sequera no els afectara, han decidit magnànimament de rebaixar el preu del m³ de 40 a 35 pessetes, potser perquè el seu públic, que té unes eleccions a prop, arribe a pensar que no tot va tan malament. **Jordi Sebastià**